

«ЗЕЛЕНА ЕКОНОМІКА» ЯК ІНТЕГРУЮЧИЙ ЧИННИК СТАЛОГО РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ

Рецензія на монографію: «Зелена економіка» крізь призму трансформаційних зрушень в Україні / Буркинський Б.В., Галушкіна Т.П., Реутов В.Є. – Одеса, 2011. – 348 с.

Складний і напружений процес трансформацій у світовому господарстві, поширення кризових явищ у суспільстві та навколишньому середовищі стали поштовхом до розробки ідеології сталого розвитку як підґрунтя стратегії XXI століття. Враховуючи, що за інтегрованими оцінками ефективності господарства, екологічної безпеки, рівнем конкурентоспроможності, заходами природоохоронної діяльності Україна значно поступається розвиненим країнам, монографію «Зелена економіка» крізь призму трансформаційних зрушень в Україні» цілком слушно віднести до наукових праць інноваційного напрямку.

За структурою рецензована монографія складається зі вступу, чотирьох розділів, висновків та списку використаних джерел. Вдало продуманий план дослідження дозволив авторам логічно, послідовно і всебічно розкрити вказану тему. Уважне знайомство зі змістом засвідчує, що це помітний науковий доробок щодо осмислення сучасної політики і формування практичних дій у сфері «зеленої економіки». На високому науковому рівні декларується розуміння таких фундаментальних понять, як «зелене зростання», «зелене бізнес-середовище» тощо. Серед напрацювань цієї тематики означене видання одне з небагатьох, яке репрезентує наукові думки та ідеї, вибудовані на вивірених теоретичній основі й підтверджені конструктивними висновками.

Ґрунтовний аналіз визначеної проблеми, здійснений на широкому інформаційному матеріалі, всебічний огляд існуючих концепцій природокористування, дослідження правових, організаційно-господарських засад економічного розвитку країн дають адекватне уявлення про «зелену економіку» як системне, складне й суперечливе явище, роз-

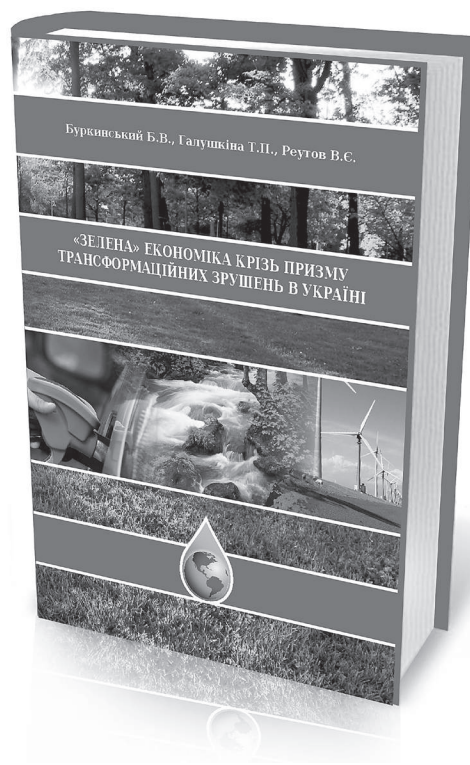
виток якого потребує забезпечення збалансованої природоресурсної політики та ефективного менеджменту природокористування.

У першому розділі монографії, присвяченому аналізу «зеленої економіки» як провідного вектору позитивних зрушень в нашій країні, простежується її роль і значення як фундаментального чинника трансформації суспільних відносин. Подальша екологізація українського суспільства, фактичне обрання моделі сталого розвитку потребує поєднання зусиль владних інститутів, громадянського суспільства не лише в створенні, а й реалізації екологічної політики. На думку авторів, саме вона є всебічним підґрунтям «зеленого» економічного зростання. Далі у розділі:

□ наведено обґрунтування необхідних умов «економічного» зростання. З приводу цього автори пропонують способи організації екологічно-безпечного виробництва та сучасні вимоги щодо формування його структури;

□ описано методику збирання, аналізування та опрацювання екологічної інформації. Однак при цьому в роботі переважають законодавчо-правові інструменти «зеленого зростання». Менш досконало сформульовані методичні засади моніторин-

гу навколишнього середовища. На жаль, автори не звернулися до новітніх способів захисту довкілля, які вже існують у національному виробництві. Разом з тим автори приділяють значну увагу аналізу сучасної парадигми екологічного управління. У рамках такого підходу проблеми «зеленої економіки» висвітлюються як новий контекст порівняння в традиційній тріаді стосунків «навколишнє середовище – суспільство – економіка». При цьому суть управління «зеленою економікою» виявляється в реалізації нових організаційних і методичних принципів, розробка яких ґрунтується на

науковому пізнанні об'єктивних закономірностей державного управління.

У другому розділі висвітлюються теоретично-методологічні засади розвитку «зеленої економіки» в Україні як виклик подальшого збалансованого еколого-господарського розвитку нашої держави у XXI столітті. На багатому законодавчому матеріалі та позиції власних поглядів авторів здійснено не лише ретроспективний аналіз національної доктрини природокористування, а й досліджено політико-правові, економічні та світоглядні принципи ідеології «зеленої економіки». Її ретельний аналіз покликаний забезпечити читачам бачення «зеленої економіки» як надійного напрямку подальшого економічного зростання. Сучасні умови господарювання вносять свої корективи щодо шляхів збалансованості природоресурсної політики, тому успішність у забезпеченні гармонізації еколого-економічних відносин перебуває у відчутній залежності від вибору ефективної структури необхідних інституцій, яких, на жаль, в Україні ще недостатньо. У роботі обґрунтовано констатується, що лише чітко сформульована програма дій стосовно збалансованого еколого-економічного розвитку актуалізує та передбачає вивчення специфіки його соціально-економічних наслідків у зв'язку з існуючими геополітичними змінами та гео-економічними й екологічними реаліями.

Зміст третього розділу монографії дає змогу предметно простежити шляхи забезпечення розвитку «зеленої економіки» в Україні. Саме тут автори зосередилися на розкритті фінансового й податкового механізмів розвитку «зеленої економіки» як необхідного явища сучасного буття в період суспільних трансформацій. У розділі після оцінки програми природоохоронного законодавства розглянуто передумови переходу до розвитку політики сталого виробництва й споживання. Це дало можливість по-новому підійти до дослідження змісту «більш чистого» виробництва, яке полягає в тому, щоб ефективно та екологічно безпечно задіяти природні ресурси у виробничо-господарському обороті. Важливими об'єктами в координатах дослідницького пошуку стають «зелений» бізнес у системі сучасного підприємництва, екологічний облік та аудит у стратегії подальших зрушень. На особливу увагу заслуговує формування стратегічного контексту розвитку екологічної сертифікації та маркування. Це потребує, на думку авторів, вироблення та впровадження законодавчо-нормативного механізму забезпечення розвитку екологічної сертифікації як кваліметричної основи «зеленої економіки».

Дослідження переконує, що Україна повинна розвиватися на засадах ціннісних екологічних вимірів. Саме у цьому зв'язку четвертий розділ

монографії цілком присвячений дослідженню напрямів розвитку «зеленої економіки» України в контексті міжнародного формату. Автори монографії справедливо зауважують: в умовах стрімких змін, що відбуваються у світі, пріоритетом зовнішньої політики України має стати розвиток співробітництва, спрямованого на ліквідацію локальних, регіональних і глобальних екологічних проблем. При цьому дослідження екологічної політики і практики Євросоюзу та особливості функціонування його інституцій допомагає Україні адаптуватися на шляху до євроінтеграції. Одночасно авторами враховано й інші вектори міжнародного співробітництва, оскільки вони вважають екологізацію економічних систем пріоритетною домінантою національного й глобального розвитку.

Рецензована монографія, як і кожне наукове дослідження, має певні дискусійні моменти. Так, у першому розділі не простежено еволюції поглядів на «зелену економіку» в зарубіжних та українських економічних джерелах. Деякі ідеї монографії, а саме генезис «зеленої економіки», питання її типології та моніторингу серед сучасних економічних систем, отримали меншу увагу авторів, а тому не так масштабно й детально розкриті.

У цілому, незважаючи на вказані дискусійні моменти, монографія є завершеним оригінальним дослідженням, в якому отримані нові науково обґрунтовані результати, що стануть суттєвою платформою для подальшого розвитку найперспективнішого міждисциплінарного напрямку досліджень – екологізованої економіки постіндустріального суспільства.

Звичайно, в рамках даної рецензії неможливо викласти всі аспекти проблеми, висвітленої в монографії. Тому вкажемо на найважливіший висновок, зроблений авторами: активізація політики «зеленої економіки» нині набуває домінуючої ролі в стратегії трансформаційних зрушень та економічного зростання в Україні. Рівень аналізу проблематики, суджень і наукових висновків авторів дає підставу рекомендувати монографію «Зелена економіка крізь призму трансформаційних зрушень в Україні» широкому колу науковців, усім, хто цікавиться поглибленими питаннями еколого-економічного розвитку нашої держави. Загалом ідеї, викладені в монографії, знайдуть певний відгук у наукових колах, будуть поштовхом для нових дискусій щодо шляхів подальшого еколого-економічного розвитку нашої держави.

*А.Г. Шапар, доктор технічних наук,
член-кореспондент
Національної академії наук України,
заслужений діяч науки і техніки України*